

policejních, do něhož bylo by možno zahrnouti také mnohé přestupky, jež doposud se trestají soudy. Při tom by přirozeně stále bylo možno, aby v jednotlivých zákonech správních byly obsaženy jednotlivé skutkové podstaty speciálních přestupků policejních, jako živnostenských, zdravotních a pod. Stejně jako před lety byly jednotlivé zákony trestní, jež byly v kodifikaci trestního práva shrnuty v jeden zákon, aniž by se tím vyloučily speciální ustanovení v zákonech zvláštních, tak bylo by možno vydati jednotný zákon o policejních přestupcích, jenž by obsahoval jednotné zásady o trestnosti, vyloučení trestnosti, promlčení atd.

Práce tato není tak nemožná, jako dosti obtížná, avšak prospělo by se tím věci více než neustálým oddalováním.

Současné bylo by nutno, a to co nejdříve, kodifikovati, a zdůrazňujeme z á k o n e m, trestní řízení policejní. V této věci odpadají i námitky obtížnosti. Příslušnost úřadu (policejního soudce?), zásady ovládající řízení policejní, při čemž klademe důraz na bezprostřednost, ústnost a neodvislost úřadu rozhodujícího, právo stran, jejich zmocněnců, provádění důkazů, řízení opravné atd., to vše se dá lehce s platností pro celé trestní právo policejní shrnouti, a ani by to netrvalo příliš dlouhou dobu.

Obtížnost práce nesmí však býti překážkou provedení díla.

Vládní osnova ustanovení o těchto důležitých věcech dává do rukou moci výkonné, a projevuje se zde opět snaha, aby parlament nebyl přibrán k této funkci.

Z toho vyplývá, že z důvodů věcných, jakož i formálních se doporučuje, aby celá prvá hlava osnovy zákona o organizaci politické správy byla z osnovy vyňata, a to proto, že jest nutno, aby se *připravila nová osnova o trestním právu policejním a to hmotném i formálním*, již jest nutno předložiti parlamentu k ústavnímu projednání.

Věci neuškodí nic více, než bude-li se pokládati za věc politickou, kdežto jest věcí řádné správy a spokojenosti občanstva.

Zákon se zpětnou platností a derogace.

Dr. Adolf Procházk a (Brno).

Ve svém článku: »O platnosti derogovaného zákona«, uveřejněném v čís. 5. toho časopisu, upozornil jsem na poměr dvou po sobě jdoucích zákonů, z nichž novější deroguje zákonu staršímu. Tento poměr jsem znázornil dvěma normativními úsudky: starý zákon zní: »je-li A, má býti B«, nový zákon: »je-li A₁, má býti non B.« A₁ jest část skutkové podstaty A. Zbytek této skutkové podstaty po odečtení A₁ zůstávající, označil jsem jako A₂, takže A₁ + A₂ = A.

Máme-li v témže právním řádě obě uvedené normy, t. j. starší »je-li A, má býti B« a novější »je-li A₁, má býti non B«.

jsme nuceni upravití daný rozpor obou norem dle věty *lex posterior derogat legi priori* v tom smyslu, že nový zákon zrušuje starý potud, pokud upravuje též předmět v témže směru (Tilsch, Obč. právo, str. 73). Dojdeme k důsledku, že starší norma zůstane pouze částečně v platnosti, takže se zúží na normativní úsudek »je-li A₂, má být B«. A₁ a A₂ jsou při tom dvě různé skutkové podstaty rozlišené momentem časovým, takže, váže-li právní řád na jednu z nich povinnost B, kdežto na druhou povinnost non B, není v tom logického rozporu.

Uvedený případ představuje částečnou derogaci, při níž skutková podstata novějšího zákona nedosahuje svou šíří celou skutkovou podstatu zákona starého, takže tento zákon zůstává, alespoň pokud jde o nekrytý zbytek, nadále v platnosti. Jinak tomu jest za předpokladu, že konkrétní nový zákon svou skutkovou podstatou zakrývá celý zákon předchozí. Zde dochází k úplné derogaci.¹⁾

Znáznorníme-li úplnou derogaci normativními úsudky, nevykazuje tato problému. Starý zákon zní: »Je-li A, má být B«, nový naproti tomu: »Je-li A, má být non B«. Obě skutkové podstaty zřejmě se kryjí, stanovené právní následky jasně si odporují. Toho jest důsledek, že nemohou tyto obě normy platiti v témže právním řádě. Proto buď neplatí žádná z nich (v případě, kdy jsou obě normy současné), nebo platí pouze jedna. Která, zda starší či novější, o tom rozhodne pozitivně-právní ustanovení o změnitelnosti právního řádu. V právním řádě, jenž takovéto ustanovení vykazuje, ustupuje norma dřívější normě pozdější, kdežto tam, kde změnitelnost připuštěna není, zůstává v platnosti norma starší a sice z toho jednoduchého důvodu, že norma mladší, nejsouc jako změna právního řádu připuštěna, vůbec platnou normou není, byť by i v tomto zevním hávu vystupovala.

Úplná derogace stává se teoreticky zajímavou, jakmile přihlédneme k jejím skutečným a praktickým případům. Zde namanou se nám nejdříve dvě otázky: 1. kdy dochází k úplné derogaci, resp. jak musí být skutková podstata nového zákona uzpůsobena, aby k ní došlo a 2. jak si tuto úplnou derogaci máme představovati.

Kelsen ve svém díle: »Allgemeine Staatslehre«, str. 137, jednáje o místním a časovém rozsahu platnosti právního řádu, praví: »Da aber die zum Inhalt der Norm wesentlichen Momente des Raumes und der Zeit a priori unbegrenzt sind, gilt die Norm, sofern sie nicht selbst in ihrem Inhalt in räumlicher oder zeitlicher Hinsicht Beschränkungen setzt, überall und immer.« Z toho plyne na př., že norma »darovací sliby mají se plniti« v důsledku nedostatku časového ohraničení vztahuje se stejně na darovací sliby přítomné a budoucí, jako na všechny darovací sliby minulé. Můžeme tedy vysloviti poučku, že norma, jejíž skutková podstata není

¹⁾ K tomu viz Sedláček: Zpětná působnost zákona o obecním statku, Čas. pro pr. a st. vědu, roč. II., str. 154 a n.

ohraničena momentem časovým, zachycuje veškeré své případy ať budoucí ať minulé, a že — v důsledku toho — deroguje též úplně všem svým kontrénním předchůdkyním. Nemá-li proto dojíti k tomuto zasahování nového zákona do doby minulé a k úplné derogaci předchozích norem, musí nová norma obsahovati výslovné časové omezení vůči minulosti.

Zde upozorňuji na dva možné případy. Nová norma může svou skutkovou podstatu omezovati dnem svého vzniku t. j. počátkem své působnosti a pak nezasahuje žádnou minulou skutečnost. Předchozí kontrénní normy ruší, jen pokud jde o jejich platnost na skutkové poměry budoucí. Nová norma může však jindy určit počátek své skutkové podstaty dnem ležícím již v minulosti t. j. před svou působností a pak dotýká se též skutečností minulých, deroguje od tohoto dne svým odporujícím předchůdkyním, ale přece případně ponechává je v částečné platnosti alespoň pokud jde o nezachycený zbytek jejich skutkové podstaty.

Abych se vyvaroval komplikacím, chci se zabývatí jedině případem prvním, jenž reprezentuje asi tuto normu: »Nastane-li A v budoucnosti t. j. ode dne vzniku tohoto zákona počínaje, má býti non B«. Skutková podstata A jest zde omezena co do minulosti dnem účinnosti nového zákona, takže nespadá pod ni konkrétní A dané v minulosti, nýbrž jedině konkrétní A budoucí. O takto upraveném zákonu pravíme, že nepůsobí zpětně.

Každý zákon bez zpětné účinnosti musí tedy míti svou skutkovou podstatu omezenou dnem své účinnosti, třebaž v té formě, že výslovně vztahuje se jedině na případy budoucí. Přece však málokdy nalezneme v platných právních řádech zákony tohoto druhu, ač vesměs půjde o zákony neretroaktivní. Ba právě naopak: retroaktivní zákony — dle uvedeného pojetí měl by každý zákon bez časového omezení již eo ipso působiti zpětně — budou vykazovati výslovné ustanovení, že vztahují se i na případy minulé, kdežto naopak zákony bez zpětné účinnosti nebudou míti ustanovení žádného, mlčky předpokládajíce, že na minulé poměry neplatí. Z této skutečnosti bychom musili usouditi, že neretroaktivita jest pravidlem, pro kterou mluví právní praesumpce i když stanovená není, kdežto retroaktivita jest výjimka, jež musí býti výslovně vyčtena. Dle shora citovaného výroku Kelsenova měl by však platiti opak.

Naznačený zjev si vysvětlíme, vezmemě-li v úvahu všeobecný předpis o zákazu zpětné účinnosti zákonů, jak jej máme na př. uzákoněn v našem právním řáde v §u 5 obč. zák. Již každá větší kodifikace stanoví si své t. zv. translativní předpisy, v nichž vytyčuje meze své platnosti pro praeterito. Celý právní řád činí tak povšechným ustanovením na př. větou: »Zákony nepůsobí zpětně«. Takový zákaz svou všeobecností vztahuje se na veškeré přítomné i budoucí

zákony a zabraňuje jejich retroaktivitě. Právní řád místo aby u každého jednotlivého zákona vyslovoval jeho neretroaktivitu, vytkne tento znak do společných ustanovení. Někdy pojme zákaz zpětné působnosti dokonce do předpisů ústavních, což má za následek, že obyčejný zákon ani retroaktivitu stanovit nemůže, nechce-li se vystavit sankci neústavnosti. Zpravidla však tomu tak není: zákaz zpětné účinnosti zůstává zákonem obyčejným (na př. náš § 5) a může proto být vyloučen stejně hodnotným jiným zákonem obyčejným. Musí se však tak státi výslovným projevem zákonodárcovým, neboť mlčení jeho či výraz pochybný mluví vždy pro platnost pravidla t. j. neretroaktivity. Tak si vysvětlujeme shora uvedený zjev, že zákony bez zpětné působnosti svou neretroaktivitu zvlášť nevytýkají.

Po této úvaze mohu zodpovědět položenou otázku, kdy dochází k úplné derogaci dřívějšího zákona, resp. jak musí být skutková podstata nového zákona uzpůsobena, aby k ní došlo. Odpověď závisí na předpokladu, máme-li v právním řádě všeobecný předpis o zákazu retroaktivity. V kladném případě musí nový derogující zákon výslovně zachytit svou skutkovou podstatou veškeré případy zákona derogovaného, na př. slovy: zákon tento působí či platí na všechny případy minulé a pod. Neučiní-li tak, přijímá nový zákon do sebe mlčky povšechný zákaz retroaktivity, což značí časové omezení jeho skutkové podstaty na případy budoucí, vyloučení jeho platnosti na případy minulé a tím též vyloučení úplné derogace zákona předchozího.

Druhá otázka tkví v tom, jak máme konstruovat úplnou derogaci dřívější normy. Částečnou derogaci jsme konstruovali jako zúžení obsahu normy derogované odnětím části skutkové podstaty. Není, myslím, logických překážek, abychom stejný postup nezachovali též při derogaci úplné. Kdežto při částečné derogaci pohlcuje nová norma pouze část skutkové podstaty normy předchozí, zabírá ji při úplné derogaci celou. Z derogované normy zbude jedině hypotetické závěti: »má být B«. Ptáme-li se, kdy a kde má být B, odpovíme, že nikdy a nikde, což značí, že B být nemá.

Zanikne-li derogovaná starší norma, ztratí tím veškeré z ní odvozené normy (subj. práva a povinnosti) svůj logický důvod a tím též svou normativní existenci. To jest zcela samozřejmé. Stejně jak ve svém článku »O platnosti derogovaného zákona« jsem naznačil, že dřívější úprava nájemních poměrů platí i za platnosti zákona nového právě proto, že starý zákon zůstává v částečné platnosti, stejně zase při úplné derogaci musí ona dřívější úprava padnouti, ježto norma, o níž se tato úprava opírá, již neplatí. Kde není logického důvodu, není ani logických důsledků. A ty jsou právě uvedené odvozené normy, jež zpravidla v této souvislosti vystupují pod názvem právnabytých. Vidíme tedy, jak zákon se zpětnou účinností vytlačuje ze světa normativního nejen vlastní derogovanou normu,

nýbrž i veškeré její právní následky. Způsobuje úplnou restituci tak, jako kdyby starého zákona vůbec nikdy nebylo, což vede až k tomu, že plnění povinností starého zákona stává se plněním bez důvodným a vznikají *conditiones indebiti*.

Podobně jako právní následky derogovaného zákona zanikají v důsledku zpětné platnosti zákona derogujícího *ex tunc* t. j. již v den, kdy vznikly, vznikají zase právní následky zpětného zákona nového (jsou-li ovšem jaké) rovněž *ex tunc* t. j. s platností v den, kdy se naplnila jejich konkrétní skutková podstata. Tato retrotrakce právního účinku či následku zpětného zákona jest právě charakteristický znak t. zv. *praveho* zpětného působení (a *contr. nepravého*, o němž viz níže). Leč vznik právních následků *ex tunc* není představa zcela jednoduchá. Znamená, že právní následek pokládá se za existentní v době, kdy jeho právní důvod (vyšší norma) ještě neexistoval. Právní následek jest časové *prius* proti právnímu důvodu, ač logicky poměr obou jest opačný. Tento zdánlivý rozpor není však nepřekonatelný: sled důvodu a následku jest totiž jen logický (odhlížíme-li od psychologie t. j. od duševních pochodů přemýšlejících, jež ovšem dějí se v čase) a nikoliv kausální (příčina — účinek), takže můžeme zcela dobře pominouti moment časový.³⁾ Kdežto příčinu a účinek můžeme si představití jedině v čase jako dva zjevy po sobě následující, z nichž prvý podmiňuje druhý, nepředpokládá důvod a následek žádné představy časové, neboť jde o dva logické úsudky, jež spojujeme v bezčasovém prostředí. Není tudíž logických překážek, které by nám zabraňovaly vyvozovati z nového zákona právní následky *pro praeterito*.

Někdo však namítne, že tím ruší se obsahová jednotu právního řádu. V minulosti přece platila dřívější norma a lidé z ní vyvozovali své povinnosti. Dnes stanoví se pro tytéž případy povinnosti jiné. Vzniká tudíž kolise dvou norem a kolise konkrétních povinností. Konkrétně jeví se tento rozpor na př. v tom, že rozsudek vydaný těsně před zpětným zákonem, a to zcela správně dle tehdejšího stavu legislativy, bude se jeviti po vydání nového zákona vadným a bude případně i z tohoto důvodu zrušen odvolací instancí. Uvažme případ: Lichevní pohledávka byla rozsudkem žalobci přiknuta a to ve shodě se zákonem, jenž jí neupíral pravoplatnosti. Druhý den po rozsudku vyjde zákon se zpětnou platností, jenž prohlašuje lichevní dluh za nezávazný. Žalovaný se odvolá a odvolací instance rozsudek zruší a žalobu zamítne, ač vlastně rozsudek vadou nesprávného právního posouzení v den své publikace netrpěl. (Předpokládám, že zpětný zákon vztahuje se zde i na t. zv. *causae finitae a pendentes*, což zpravidla nebývá.)

Uvedený případ jest jistě poněkud podivný, ale přece nenutí

³⁾ Viz v tomto směru: Se d l á č e k: »Zpětná působnost zákona o obecním statku,« Čas. pro vědu pr. a státní, r. II., str. 155: »Zabýváme-li se pouze dedukcemi z daného právního řádu, nepracujeme s kategorií času.«

nás, abychom skepticky se dívali na obsahovou jednotu právního řádu. Musíme si totiž uvědomiti, že právní řád jest v neustálém pohybu a to v důsledku neustálých změn ve světě kausálních, vznikáním nových a nových zjevů, které slouží za relevantní skutečnosti právní a tak za podmínky vzniku nových povinností. Tento pohyb právního řádu spatřujeme i tam, kde abstraktní normy se nemění, kde jest klid v legislativě, neboli, když již zůstává beze změny horní stavba normová, doznává modifikace alespoň stavba dolní a sice tím, že lidé na př. neúnavně uzavírají nové smlouvy, páchají protiprávní činy a stávají se oprávněnými a zavázanými z různých mimovolních skutečností. Kde i normotvorné orgány jsou v činnosti (úřady, vláda, parlament), mění se právní řád i v horní své sféře. Můžeme proto říci, že obsahově jest právní řád jednotný jen v nedělitelném okamžiku časovém. Jinak téměř každý den vznikají nové povinnosti a normy, ruší se staré, takže právní řád dneška není obsahově totožný a tím i jednotný s právním řádem zítřejším.

Lze zde namítnouti, že tyto změny neruší obsahovou jednotu právního řádu, poněvadž vztahují se na změny budoucí, stanoví v budoucnosti nové povinnosti, ale přítomné nechávají v platnosti. Zpětný zákon naproti tomu odpirá závaznost již existentním povinnostem a v tom právě ruší obsahovou jednotu.

Leč v tomto jest jakýsi optický klam. Vždyť ona částečná derogace, o níž jsem mluvil ve shora citovaném článku, jest stejně derogace t. j. obsahová změna dosavadního legislativního stavu jako derogace úplná a zpětná! Platí-li dnes, že má býti A a to dnes a kdykoliv v budoucnosti, kdežto zítra nová norma bez zpětné platnosti stanoví, že budoucně má býti B, nastane v právním řádě podstatně stejná změna, jako když nová norma i pro minulost stanoví B. V obou případech obsah právního řádu se mění, v prvném méně, v druhém více. Vidíme tudíž, že obsahově není právní řád týž dnes a zítra, že stav právních povinností každého jednotlivce denně se mění. Stejně jak mění se svět, jaký jest (kausální), doznává též neustálé změny svět, jaký býti má (normativní). Formálně ovšem právní řád se nemění, vše, co budoucně platí, musíme jaksí in nuce hledati již v právním řádě původním.³⁾

³⁾ Formální hledisko nemůže však uspokojivě vysvětliti obsahové změny právního řádu. V tomto směru táže se Sedláček v cit. článku na str. 155: »Jest ovšem otázka, zda-li tuto změnu (sc. právního řádu) možno vyjádřiti bezčasově (staticky), či zda pouze pomocí kategorií času (dynamicky)?« Otázku tuto autor nezodpovídá, ale upozorňuje, že »právní řád ustanovuje, za jakých podmínek možno považovati nějaké ustanovení o tom, co má býti (o povinnosti), za ustanovení právního řádu«, čímž patrně chce říci, že i budoucí norma, právní řád měnící nebo doplňující jest alespoň formálně (svým logickým důvodem platnosti) v daném normovém systému obsažena.

Sedláček takto naznačuje cestu, jíž bylo by lze staticky vysvětliti a konstruovati změny právního řádu. O tom též zmínil se Kelsea ve svém *Problemu*. Oba právní teoretici činí však tak u vědomí, že změnu vysvětlují jediné formálně, t. j. proč měnící norma platí a jest

Uvážíme-li nyní nadhozenou konstrukci právních účinků zpětného zákona, podle níž tyto jest považovati za normativně existentní *ex tunc*, dospějeme skutečně k náhledu, že jest o b s a h o v ý r o z p o r mezi právním řádem před vydáním zpětného zákona a p o j e h o v y d á n í. Jak jsem naznačil, vzniká ostatně stejný rozpor i u derogace částečné, jenže tento není tak aktuelní, poněvadž nevyúsťuje v k o l i s i k o n k r é t n í c h p o v i n n o s t í. U zpětné derogace naproti tomu jde o legislativně-politicky povážlivý zjev, že právní řád témuž subjektu pro zcela individuální a tentýž případ dnes nařizuje A a zítra non A.

Leč daný rozpor jest umožněn jedině tím způsobem, že srovnáváme dva rozdílné předměty: právní řád dnes platící a právní řád plativší v č e r a. Taktó však na právní řád díváti se nemůžeme. Pro poznání práva (t. j. určení povinností) jest přípustné jedině hledisko s t a t i c k é, které zachycuje soubor norem v jediném nedělitelném úseku časovém. Se statického hlediska musíme pak dospěti k o b s a h o v é j e d n o t ě právního řádu, tedy na př. prohlásiti, že zmíněná lichevní pohledávka skutečně v den podání odvolání není již pravoplatná. Statickým hlediskem řídí se též s o u d c e: ten vázán jest právním řádem p l a t n ý m v d e n, hodinu a minutu, k d y r o z s u d e k p r o h l a š u j e. Jinak činí právní teoretik, který odpovídá na otázku, co platilo před rokem, deseti lety a pod.

Upozorňuji ještě na jednu okolnost: Shora jsem řekl, že normativní svět mění se neustále, stejně jako svět kauzální. Přece však oba světy vykazují p o d s t a t n ý r o z d í l. Ve světě kauzálním n e l z e minulost zavolati zpět a to, co jednou bylo, změnit. Nejsme světatvůrci. Naproti tomu l z e reparovati chyby normotvůrce. Ovšem někdy jest již p o z d ě a s i c e v některých případech, kdy normativní konkrétní úsudky dle starých zákonů

součástí právního řádu. Jest totiž tato změna skryta in nuce v právním řádě (a sice v blanketní normě zněnitelnost právního řádu připouštějící) jen svým důvodem asi ve formě: Přípustná jest každá budoucí změna těchto předpisů, pokud má důvod v tomto právním řádě. Tážeme-li se však p o o b s a h u této změny, co tedy platí, musíme nutně pracovati s kategorií času, na př. každý předpis tohoto právního řádu platí potud, pokud novým předpisem není vystřídán. Vystřídání děje se v č a s e a časový rozdíl mezi starou a konkrétní novou normou řeší, jak shora jsem odůvodnil, zdánlivou kolísá obou norem. V jiném čase platí A a v jiném non A. Kdybychom chtěli obsah obou konkrétních norem pojmovití bezčasově a směstnati do blanketní normy, nutně bychom narazili na logickou nesrovnalost, neboť bychom musili jedním dechem tvrditi, že platí A i non A, nemajíce jediného možného kriteriá (momentu časového) ku rozlišení obou povinností. Odpovídám tudíž na nadhozenou a citovanou Sedláčkovu otázku, že změnu právního řádu po stránce obsahové bezčasově (staticky) vyjádřiti n e l z e, nýbrž, že lze tak učiniti jedině pomocí kategorie času (dynamicky). Ostatně — což zde jen podotýkám — vyjádření o b s a h u právního řádu vždy musí pracovati s kategorií času již proto, že tento obsah předpisuje chování lidí, tedy povinnost k úkonu, jenž jako jev světa kauzálního děje se vždy v č a s e a v p r o s t o r u.

utvořené vtělily se ve skutečnost, našly realizaci ve světě vnějším. Konkrétní povinnost stanoví totiž úkon (Sedláček, *Oblig. právo*, str. 38) a úkon exekucí přichází k realizaci, když povinovaná osoba dobrovolně neplní. Nyní si představme, že zpětný zákon i exekvovanou nebo dobrovolně splněnou povinnost prohlásí za neplatnou.⁴⁾ Vznikne povinnost k restituci, na př. k navrácení částky ze zaplacené lichvevní pohledávky a to s úroky ex tunc, po případech ještě k náhradě všeliké škody. Zde tedy soudce nebude rozsudkem deklarovat minulou povinnost, nýbrž přítomný stav povinnosti strany žalované, jež vyvodí z daných předpokladů, mezi nimiž bude též figurovat daná minulá povinnost jako jedna složka. Často však bude mít tento nápravný rozsudek jen význam akademický (na př. při insolvenci lichvářově).

De lege ferenda jeví se býti mnohdy úplná restituce velmi obtížná. Proto řada zpětných zákonů vyказuje doložku o vyloučení zpětnosti na t. zv. *causae finitae* t. j. případy skončené rozsudkem, smírem, zaplacením a pod. Tím zpětnost nové normy se oslabuje. Jiný zákon jde ještě dále: prohlásí minulou skutečnost (případně zachycenou již starým zákonem) za svou konkrétní skutkovou podstatu, ale váže na ni právní účinek teprve *ex nunc*. Právní teorie v těchto případech mluví o t. zv. *nepravé zpětné působnosti*. V pravdě však nejde zde již o žádnou zpětnou účinnost. Zpětně působiti či platiti znamená totiž zakládati právní účinky čili následky v době minulé, před vznikem daného zákona (*ex tunc*). Při nepravé zpětné účinnosti zakládá se právní účinek teprve současně s působností nového zákona (*ex nunc*).

Nepravé zpětné působení může se však dotknouti mocně dosavadních práv a povinností, které by jinak nadále trvaly, a zkresliti právní význam dokonaných lidských činů. Mluvíme v těchto případech o zásahu nového zákona do nabytých práv a minulých právních činů. Tento zásah není však tak radikální jako u pravého zpětného působení. U práv nabytých jeví se vliv nového zákona s nepravou zpětnou působností jako částečný zánik těchto práv ode dne vzniku nového zákona se datující. Minulá platnost těchto práv se nepopírá, pouze budoucí. Uvědomíme-li si, že subjektivní práva a proto též práva nabytá jsou jen reflexy korrespondujících povinností a že tyto subjektivní povinnosti jsou zase konkrétní odvozené normy, pak nepravé zpětné působení bude se nám jeviti v poměru k zachyceným nabytým právům jako částečné zrušení (derogace) odvozených norem (nabytých práv) analogicky jako částečná derogace vyšších norem abstraktních.

⁴⁾ To bude ovšem případ velmi řídký. Zpravidla *res judicata* tvoří i zpětnému zákonu nepřekročitelnou mez.